

Glosa 4/2024

Autorzy / Tytuły / Abstrakty / Metadane / PL

---

dr Paweł Popardowski

Autor jest specjalistą ds. orzecznictwa w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego w Warszawie (ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7133-5391>).

Realizacja roszczeń odszkodowawczych z tytułu niewypłacenia lub zaniżenia dotacji przysługującej niepublicznym placówkom oświatowym z perspektywy orzecznictwa Sądu Najwyższego

Niniejsze opracowanie zostało poświęcone analizie orzecznictwa Sądu Najwyższego i wypowiedzi doktryny dotyczących realizacji w cywilnym postępowaniu sądowym żądania ochrony interesów majątkowych podmiotów prowadzących niepubliczne placówki oświatowe w związku z wypłacaniem im zaniżonych dotacji oświatowych, o których mowa w art. 90 ustawy z 7.09.1991 r. o systemie oświaty. Przedmiotowa problematyka ma swoje liczne odniesienia w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Jednak mimo relatywnie licznych wypowiedzi judykatury nadal w obrębie tej materii nie doszło do wypracowania jednolitego podejścia interpretacyjnego przy rozstrzyganiu poszczególnych zagadnień problemowych. Dotyczy to zwłaszcza kwestii ustalenia podstawy prawnej dla dochodzenia przed sądem cywilnym roszczeń mających swoje zahaczenie merytoryczne w wypłaceniu podmiotowi prowadzącemu placówkę oświatową dotacji w zaniżonej wysokości, zaś odzwierciedleniem tego stanu rzeczy są pytania prawne kierowane do Sądu Najwyższego w trybie art. 390 § 1 k.p.c., które w sposób bezpośredni dotyczą tego wątku problemowego.

Słowa kluczowe: orzecznictwo Sądu Najwyższego, prawo cywilne, odpowiedzialność odszkodowawcza, dotacja oświatowa

Bibliografia /

Krystman M., Podstawa prawna dochodzenia roszczeń w związku z niewypłaceniem dotacji oświatowej w należnej wysokości. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 15 czerwca 2022 r., II CSKP 380/22, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2023/3.

Olszewski A.T., Dotowanie szkół i placówek niepublicznych o uprawnieniach szkół i placówek publicznych po 1 stycznia 2017 r., „Finanse Komunalne” 2017/4.

Ostrowska A., Udzielanie dotacji niepublicznym jednostkom oświaty – samorządowa powinność czy samorządowa władztwo finansowe [w:] Dotacje i subwencje w systemie finansowym samorządu terytorialnego, red. A. Borodo, Toruń 2013.

Wolszczak P., Analiza zasadności poglądu o ponoszeniu przez podmiot dotujący odpowiedzialności kontraktowej za udzielenie dotacji w zaniżonej wysokości, „Forum Prawnicze” 2004/2.

Wolszczak P., Charakter prawny odpowiedzialności podmiotu dotującego za udzielenie lub wypłatę dotacji oświatowej w zaniżonej wysokości. Glosa częściowo krytyczna do wyroku Sądu Najwyższego z 9 lipca 2020 r. (V CSK 502/18), „Samorząd Terytorialny” 2022/1–2.

Wolszczak P., Podstawa prawna odpowiedzialności i ustalenie rozmiaru szkody w sprawach dotyczących wypłaty dotacji oświatowej w zaniżonej wysokości. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 15.06.2022 r., II CSKP 380/22, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2024/6.

Ziemiński A., Podstawy sporów o „luki w prawie”, „Państwo i Prawo” 1996/7.

---

dr hab. Katarzyna Bilewska

Autorka jest profesorem uczelni w Katedrze Prawa Handlowego Uniwersytetu Warszawskiego oraz partnerem w kancelarii BLSK

(ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0988-7480>).

Wierzytelność sporna w likwidacji spółki akcyjnej – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 25.07.2023 r., II CSKP 1053/22

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy uznał, że w każdym przypadku, gdy wierzytelność jest przedmiotem sporu sądowego, powinna być ona automatycznie uznana za sporną w rozumieniu art. 473 k.s.h. Przez swoje stanowisko w praktyce zanegował uprawnienia likwidatora do samodzielnej oceny wierzytelności w kategoriach jej sporności i przesądził jego odpowiedzialność w sytuacji, gdyby nie doszło do utworzenia depozytu dla wierzytelności będącej przedmiotem procesu sądowego. Z tymi konkluzjami nie sposób się zgodzić. Zaprezentowana w orzeczeniu wykładnia pojęcia „wierzytelność sporna” jest skrajnie formalistyczna i nietrafna, gdyż abstrahuje od podstawowego dla wierzytelności jej aspektu materialnoprawnego. Co więcej, choć Sąd Najwyższy nominalnie wskazał, że kwestia oceny spornego charakteru wierzytelności w procesie likwidacji spółki należy właśnie do likwidatorów, to w istocie, w oderwaniu od uwarunkowań systemowych likwidacji oraz od standardów oceny należytej staranności likwidatorów, pozbawił ich kompetencji oceny takiej wierzytelności.

Słowa kluczowe: likwidator, wierzytelność sporna, depozyt, odpowiedzialność, spółka akcyjna

Bibliografia /

Kidyba A., Kodeks spółek handlowych, t. 2, Komentarz do art. 301–633, Warszawa 2017.

Kupryjańczyk D. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2024.

Modzelewska L. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2024.

Naworski J.P. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, t. 3, Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział II. Spółka akcyjna, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebny, Warszawa 2013.

Rodzinkiewicz M. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 3B, Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 393–490, red. A. Opalski, Warszawa 2016.

Safjan M. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–44910, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018.

Szajkowski A. [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks spółek handlowych, t. 4, Komentarz do artykułów 459–633, Warszawa 2004.

Terc A. [w:] Kodeks spółek handlowych, Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2024.

Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2001.

Zieliński A. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna, red. Z. Radwański, Warszawa 2008.

---

dr hab. Andrzej Wach

Autor jest profesorem Uniwersytetu Warszawskiego oraz radcą prawnym (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6196-2794>).

Uznanie i stwierdzenie wykonalności zagranicznego wyroku arbitrażowego w sporach dopingowych – glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 3.03.2022 r., II CSKP 28/22

Glosa dotyczy problematyki uznania i stwierdzenia wykonalności zagranicznego wyroku arbitrażowego przed sądem krajowym, który został wydany przez Trybunał Arbitrażowy do spraw Sportu w Lozannie (CAS) w międzynarodowym sporze dopingowym. Autor akceptuje stanowisko Sądu Najwyższego przyjmujące cywilnoprawną naturę wskazanej sprawy sportowej. Jednak fakt, że analizowana sprawa została rozstrzygnięta bez uwzględnienia międzynarodowych regulacji sportowych wskazujących na wyłączną kompetencję CAS do rozpatrywania sporów dopingowych, których stroną jest reprezentant danego kraju, nie pozwala na obarczanie obu stron procedury arbitrażowej skutkami rzekomego niedostosowania się do konwencji nowojorskiej z 1958 r. Autor odnosi się krytycznie do stanowiska Sądu Najwyższego wskazującego na celowość oceny zdatności arbitrażowej omawianych spraw przez pryzmat zdatności ugodowej, podczas gdy na gruncie art. 1157 k.p.c. możliwe jest poddanie ich kognicji arbitrów także na podstawie kryterium majątkowego.

Słowa kluczowe: spór dopingowy, zdatność arbitrażowa, odpowiedzialność dyscyplinarna, sąd arbitrażowy, zdatność ugodowa

Bibliografia /

Biliński M., Zdatność arbitrażowa sporów sportowych [w:] M. Biliński, M. Jaś-Nowopolska, O. Zinkiewicz, Arbitraż sportowy, Warszawa 2019.

Ereciński T., Zdatność arbitrażowa (art. 1157 k.p.c.) [w:] Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI wieku. Księga pamiątkowa dedykowana doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szurskiemu, Warszawa 2008.

James M., Sports Law, London 2013.

Latty F., Le Tribunal arbitral du sport, juge administrative global? Dossier: la globalization du droit administrative [w:] Revue française de droit administrative, Dalloz 2019.

Lindholm J., The Court of Arbitration for Sports and its jurisprudence an empirical inquiry into lex sportiva, Hague 2019.

Maisonneuve M., La chambre antidopage du Tribunal arbitral du sport [w:] Le dispositif de lutte contre le dopage. Evolution et perspectives, red. C. Chaussard, T. Chiron, Dijon 2019.

Pietraszewski M., Zdarność arbitrażowa sporu w świetle najnowszej orzecznictwa Sądu Najwyższego, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2011/2.

Reymond C. [w:] P. Lalive, J.-F. Poudret, C. Reymond, Le droit de l'arbitrage interne et international en Suisse, Lausanne 1989.

Siemiątkowski T. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 16, Prawo spółek osobowych, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016.

Sokołowska L., Zmiana kryterium zdarności arbitrażowej w polskim prawie z perspektywy prawno-porównawczej, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2019/1.

Suszał A., Zdarność arbitrażowa w prawie polskim na tle prawno-porównawczym, Kraków 2014, niepublikowana rozprawa doktorska.

Wach A., Alternatywne formy rozwiązywania sporów prawnych, Warszawa 2006.

Wach A., Ewolucja konstrukcji arbitrażu sportowego, „Polski Proces Cywilny” 2020/2.

Wach A., Ewolucja w zakresie trybu rozstrzygnięcia sporów dopingowych, „Przełąd Sądowy” 2022/5.

Wiśniewski A.W., Międzynarodowy arbitraż handlowy w Polsce. Status prawny arbitrażu i arbitrów, Warszawa 2011.

Zedler F., Postępowanie polubowne w sporcie [w:] Ustawa o sporcie, red. A.J. Szwarz, Poznań 2011.

---

dr hab. Andrzej Szlęzak

Autor jest profesorem Uniwersytetu SWPS w Warszawie oraz of counsel w kancelarii Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak

(ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4281-2966>).

Zbycie zorganizowanej części przedsiębiorstwa – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 12.05.2023 r., II CSKP 986/22

Autor omawia (częściowo krytycznie) orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczące zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa (z.c.p.), w szczególności zaś wyraża dezaprobatę dla stanowiska Sądu Najwyższego co do proponowanego przezeń stopnia precyzji w określaniu składu z.c.p. jako przesłanki ważności umowy przedwstępnej dotyczącej sprzedaży z.c.p. Autor nie podziela przekonania Sądu Najwyższego, że dla ważności takiej umowy niezbędne jest

wyliczenie poszczególnych elementów składowych z.c.p. Skład z.c.p. wyznacza – w braku odmiennej woli stron bądź postanowień przepisów szczególnych – norma art. 552 k.c., byleby wiadomo było ogólnie, jaka część większej całości (tj. dotychczasowego przedsiębiorstwa) ma podlegać wydzieleniu. Przedsiębiorstwem (w znaczeniu przedmiotowym) jest bowiem każdy kompleks gospodarczy spełniający kryteria z art. 551 k.c., w tym więc też z.c.p.

Słowa kluczowe: prawo cywilne, prawo rzeczowe, zobowiązania, przedsiębiorstwo, zorganizowana część przedsiębiorstwa, umowa przedwstępna

Bibliografia /

Bednarek M., Przedsiębiorstwo jako przedmiot czynności prawnych – spory doktrynalne z perspektywy praktyki obrotu, „Studia Prawnicze” 2009/3.

Katner W.J. [w:] System Prawa Prywatnego, red. Z. Radwański, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, red. M. Safjan, Warszawa 2012.

Litwińska-Werner M. [w:] System Prawa Handlowego, t. 1, Prawo handlowe – część ogólna, red. S. Włodyka, Warszawa 2009.

Radwański Z., Olejniczak A., Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2023.

Skowrońska-Bocian E., Warciński M. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–44910, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018.

Widło J., Rozporządzenie przedsiębiorstwem, Kraków 2002.

Włodyka S., Spyra M. [w:] System Prawa Handlowego, red. S. Włodyka, A. Szumański, t. 5, Prawo umów Handlowych, red. M. Stec, Warszawa 2017.

---

dr hab. Jerzy P. Naworski

Autor jest profesorem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz sędzią Sądu Okręgowego w Toruniu w stanie spoczynku

(ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9014-1338>).

Termin przedawnienia roszczenia komandytariusza o wypłatę zysku – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 13.01.2023 r., III CZP 98/22

Jednym z przepisów Kodeksu cywilnego, którego wykładnia sprawia trudności, jest art. 118 zd. 1, ustalający trzyletni termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Uprawniona jest teza, że ta część przepisu stanowi prawdziwy probierz (*crux interpretationis*) dla każdego, kto zajmuje się problematyką przedawnienia. Przedmiotem glosy jest nie tylko ocena uchwały Sądu Najwyższego, lecz przede wszystkim próba odpowiedzi na pytanie, czy roszczenia wspólników spółki osobowej (handlowej i cywilnej) mających status przedsiębiorcy o wypłatę zysku są objęte hipotezą tego przepisu, a więc przedawniają się w terminie trzech lat.

Słowa kluczowe: komandytariusz, wspólnik handlowej spółki osobowej i spółki cywilnej, przedsiębiorca, termin przedawnienia roszczenia związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą, pytanie prawne

Bibliografia /

Allerhand M., Kodeks handlowy. Komentarz, Lwów 1935.

Kopaczyńska-Pieczniak K., Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej, Warszawa 2013.

Naworski J.P., Przedsiębiorca i przedsiębiorstwo w polskim prawie prywatnym, cz. 2, „Przegląd Prawa Handlowego” 2015/12.

Naworski J.P., Przedsiębiorca w polskim prawie cywilnym (materialnym i procesowym) de lege lata i de lege ferenda, Toruń 2011.

---

dr Paweł Mazur

Autor jest adiunktem na Wydziale Prawa Uniwersytetu SWPS oraz adwokatem w Warszawie (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0398-3941>).

Dopuszczalność zaliczkowego rozliczania prowizji w umowie agencyjnej – glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 13.05.2021 r., I AGa 124/20

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w głosowanym wyroku uznał, że posługiwanie się modelem zaliczkowego rozliczania prowizji, zakładającym zwrot przez agenta na rzecz dającego zlecenie części otrzymanej zaliczki na poczet należnego mu wynagrodzenia w przypadku, w którym podstawa, od której naliczono prowizję, okaże się niższa niż przyjęta na potrzeby wyliczenia prowizji zaliczkowej, narusza przepisy art. 7617 i 7614 k.c. W krytycznej glosie do tytułowego orzeczenia autor wskazuje, że zwrot prowizji zaliczkowej pozostaje poza zakresem hipotez przepisów art. 7617 i 7614 k.c. Wskazuje również na negatywne skutki praktycznego utrwalenia się stanowiska zaprezentowanego w głosowanym orzeczeniu.

Słowa kluczowe: umowa agencyjna, agent, prowizja, zaliczka, prowizja zaliczkowa, prowizja del credere, zobowiązanie del credere, umowa gwarancyjna

Bibliografia /

Bucior D., Odpłatność usług agenta jako cecha konstytutywna umowy agencyjnej [w:] Instytucje prawa handlowego w przyszłym kodeksie cywilnym, red. T. Mróz, M. Stec, Warszawa 2011.

Bucior D. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 4, Zobowiązania. Część szczególna (art. 535–7649), red. M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2018.

Grochowski M., Umowa agencyjna w orzecznictwie sądów powszechnych, „Prawo w Działaniu. Sprawy Cywilne” 2014/20.

Grochowski M., Rott-Pietrzyk E., Wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Lexitor a prowizja agenta, „Przegląd Prawa Handlowego” 2020/5.

Mycko-Katner I., Umowa agencyjna, Warszawa 2012.

Nawracała J., Głosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 października 2022 r. w sprawie prawa agenta do prowizji od umów z klientami pozyskanymi poprzednio przez agenta (sprawa C-64/21), „Prawo Asekuracyjne” 2022/4.

Rott-Pietrzyk E., Aksjologia leżąca u podstaw ochrony strony słabszej (agenta) w stosunkach profesjonalnych (na przykładzie sprawy Lexitor i Rigall), „Państwo i Prawo” 2022/11.

Rott-Pietrzyk E., Grochowski M., Wewnętrzna i zewnętrzna spójność przepisów o umowie agencyjnej [w:] W poszukiwaniu dobrego prawa, t. 2, Perspektywa prywatnoprawna. Księga jubileuszowa Profesora Mirosława Steca, red. K. Małysa-Sulińska, D. Spyra, A. Szumański, Warszawa 2022.

---

dr Karolina Ochocińska

Autorka jest radczynią prawną (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7003-7488>).

Legitymacja do wytoczenia powództwa pauliańskiego w postępowaniu upadłościowym – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 14.06.2023 r., III CZP 84/22

Komentowana uchwała dotyczy instytucji skargi pauliańskiej w postępowaniu upadłościowym. Sąd Najwyższy zmierzył się z pytaniem o to, czy ogłoszenie upadłości dłużnika oznacza utratę legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa pauliańskiego przez wierzyciela na rzecz syndyka. Dotychczas w doktrynie i orzecznictwie opowiadano się za tym, że po ogłoszeniu upadłości z powództwem pauliańskim może wystąpić wyłącznie syndyk. Podobnie oceniano kwestię popierania powództwa pauliańskiego. Stanowisko wyrażone w glosowanej uchwale jest zgoła odmienne. Zgodnie z nim ogłoszenie upadłości dłużnika nie powoduje utraty przez wierzyciela legitymacji do wytoczenia powództwa pauliańskiego.

Słowa kluczowe: skarga pauliańska, syndyk, ogłoszenie upadłości, legitymacja do wniesienia powództwa, wierzyciel

Bibliografia /

Adamus R., Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego. Komentarz, Warszawa 2010.

Broniewicz W., Stanowisko syndyka upadłości w procesach z jego udziałem, „Państwo i Prawo” 1993/2.

Chrapoński D. [w:] Prawo upadłościowe. Komentarz, red. A.J. Witosz, Warszawa 2017.

Gurgul S., Geneza, zasady i podstawowe instytucje prawa upadłościowego, cz. 1, „Edukacja Prawnicza” 2014/6.

Gurgul S., Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2018.

Gutowski M., Bezskuteczność czynności prawnej, Warszawa 2017.

Hrycaj A., Odpowiedzialność syndyka masy upadłości, „Prawo Spółek” 2003/9.

- Jacyszyn J., Odpowiedzialność cywilna syndyka, „Prawo Spółek” 2000/7–8.
- Jacyszyn J., Odpowiedzialność syndyka masy upadłości, „Monitor Prawniczy” 1993/2.
- Jarocho A., Pietrzak I., Sachajko M., Analiza porównawcza instytucji nadzorca sądowego, syndyka masy upadłości i zarządcy przymusowego przedsiębiorstwa, „Prawo Spółek” 2005/10.
- Jochemczyk B., Odpowiedzialność odszkodowawcza syndyka masy upadłości, „Prawo Spółek” 2004/10.
- Nowacki J., Odpowiednie stosowanie przepisów prawa, „Państwo i Prawo” 1964/3.
- Pogonowski P., Czynności syndyka w postępowaniu upadłościowym. Zagadnienia wstępne, „Prawo Spółek” 2002/9.
- Pokora A., Stanowisko prawne syndyka masy upadłości, „Rejent” 1997/7–8.
- Sierakowski B., Witowska A., Przekazanie do masy upadłości przedmiotu bezskutecznej czynności prawnej (praktyczne aspekty stosowania art. 134 p.u.), „Monitor Prawa Bankowego” 2018/3.
- Sobkowski J., Istota i znaczenie upadłości w polskim systemie prawnym, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1974/3.
- Witosz A., Witosz A.J. [w:] System Prawa Handlowego, t. 6, Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe, red. A. Hrycaj, A. Jakubecki, A. Witosz, Warszawa 2016.
- Wolak G. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Załucki, Warszawa 2023.
- Wróblewski J., Przepisy odsyłające, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne” 1964.
- Zimmerman P., Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2022.

---

dr Mateusz Baszczyk

Autor jest radcą prawnym (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2595-0104>).

Usuwanie z porządku obrad spraw umieszczonych na żądanie akcjonariuszy mniejszościowych – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 31.03.2023 r., II CSKP 1283/22

Komentowane orzeczenie zapadło w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały o skreśleniu punktów porządku obrad, które zostały zgłoszone przez akcjonariuszy mniejszościowych na podstawie art. 400 § 1 k.s.h. Uchwała podjęta została głosami akcjonariusza większościowego przy sprzeciwie mniejszości. Wyrok Sądu Najwyższego zasługuje na uwagę, dlatego że określa standard ochrony mniejszości we wszystkich przypadkach, gdy zgłasza ona żądanie zwołania walnego zgromadzenia z określonym porządkiem obrad lub umieszczenia określonych spraw w porządku obrad już zwołanego zgromadzenia.

Słowa kluczowe: spółka akcyjna, prawa mniejszości, porządek obrad, nieważność uchwały, walne zgromadzenie

Bibliografia /

- Baszczyk M., Porządek obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (spółki akcyjnej), „Monitor Prawa Handlowego” 2020/3.
- Chłopecki A., Dyl M. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 19, Prawo papierów wartościowych, red. A. Szumański, Warszawa 2006.
- Gasiński Ł., Modrzejewski J., Okolski J., Natura stosunku korporacyjnego spółki akcyjnej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000/8.
- Hüffer U., Koch J., Aktiengesetz, München 2017.
- Kidyba A., Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych, LEX 2024.
- Krysiak A. [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. Z. Jara, Warszawa 2024.
- Liebscher T. [w:] Gesellschaftsrecht, red. M. Henssler, L. Strohn, München 2018.
- Oplustil K., Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej, Warszawa 2010.
- Pabis R. [w:] Kodeks spółek handlowych, t. 3B, Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 393–490, red. A. Opalski, Warszawa 2016.
- Pinior P., Podejmowanie uchwał wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2019.
- Popiołek W. [w:] System Prawa Handlowego, t. 4, Prawo instrumentów finansowych, red. M. Stec, Warszawa 2016.
- Tarska M., Charakter praw wspólników mniejszościowych w spółkach handlowych, „Przegląd Prawa Handlowego” 2015/9.

Agnieszka Warszewicz

Autorka jest doktorantką w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz adwokatką (Izba Adwokacka w Warszawie)

(ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7603-7593>).

Dopuszczalność stosowania kursu średniego Narodowego Banku Polskiego w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego w walucie obcej – glosa do wyroków Sądu Najwyższego z 19.09.2023 r.: II CSKP 1495/22, II CSKP 1627/22 oraz II CSKP 1110/22

W glosowanych wyrokach z 19.09.2023 r., II CSKP 1495/22, II CSKP 1627/22 oraz II CSKP 1110/22, Sąd Najwyższy dopuścił możliwość stosowania kursu średniego NBP w umowach kredytu indeksowanego i denominowanego do waluty obcej w miejsce abuzywnej klauzuli przeliczeniowej. Stanowisko SN należy skrytykować, ponieważ w polskim porządku prawnym brak jest normy prawnej, która mogłaby stanowić podstawę wprowadzenia do umowy kredytu

kursu średniego NBP. Tego rodzaju normy nie można wywieść z przywołanych przez SN przepisów, tj. art. 358 § 2 oraz art. 56 k.c. Ponadto dopuszczalność uzupełnienia umowy na podstawie art. 56 k.c., jako przepisu ogólnego, została wykluczona w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: kredyt indeksowany, kredyt denominowany, klauzula abuzywna, kurs średni NBP

Bibliografia /

Bednarek M. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. E. Łętowska, Warszawa 2013.

Czech T., Sprzeczność klauzuli indeksacyjnej z naturą zobowiązania – glosa do uchwały SN z 27 kwietnia 2022 r. (III CZP 40/22), „Monitor Prawa Bankowego” 2022/10.

Dybowski T., Pyrzyńska A. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. E. Łętowska, Warszawa 2006.

Gutowski M., Wadliwość umów kredytów frankowych, Warszawa 2022.

Gwiazdomorski J., Międzyczasowe prawo prywatne, cz. 1, „Nowe Prawo” 1965/6.

Janiszewska B., O jednolitości orzecznictwa jako wartości systemowej, „Przegląd Sądowy” 2018/11.

Krajewski M., Nowe spojrzenie na niektóre sankcje w prawie umów konsumenckich [w:] Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016.

Marcisz P., Koncepcja tworzenia prawa przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Warszawa 2015.

Mojak J., Turski T., Dopuszczalność konwersji kredytowych zobowiązań walutowych – wybrane zagadnienia, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie” 2017/1.

Nowakowski T., Kilka uwag na temat wypełniania luk w umowie kredytu frankowego powstałych po eliminacji niedozwolonej klauzuli walutowej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2020/3.

Onyśk D., Wpływ wyroków prejudycjalnych Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich na samodzielność jurysdykcyjną sądu polskiego, „Prokuratura i Prawo” 2010/6.

Radwański Z., Teoria umów, Warszawa 1977.

Ruchała P., Sikorski R. [w:] Kodeks cywilny, t. 2, Komentarz. Art. 353–626, red. M Gutowski, Warszawa 2022.

Spyra T., Zakres i skutki abuzywności klauzul przeliczeniowych – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 4.04.2019 r., III CSK 159/17, „Glosa” 2020/3.

Szwed M., When Is a Court Still a Court? The ECtHR's Advance Pharma Case and the Polish Judiciary, <https://verfassungsblog.de/when-is-a-court-still-a-court-and-what-makes-a-judge-a-judge> (dostęp: 4.06.2024 r.).

Trzaskowski R., Skutki sprzeczności umów obligacyjnych z prawem, Warszawa 2013.

Wioletta Kosmalska-Janiaczyk

Autorka jest uczestnikiem prawniczego seminarium w Akademii Leona Koźmińskiego oraz zastępcą notarialnym

(ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3350-0372>).

Zbycie prawa do korzystania z miejsca postojowego na rzecz innego współwłaściciela nieruchomości wspólnej – glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 18.09.2019 r., IV CSK 286/18

Glosa stanowi komentarz do postanowienia Sądu Najwyższego dopuszczającego zbycie prawa wynikającego z umowy o podział quoad usum. Wobec istniejącego w doktrynie i judykaturze dyskursu glosa jest przede wszystkim opracowaniem problematyki kwalifikacji prawnej umowy o podział quoad usum oraz jej reżimu prawnego.

Słowa kluczowe: umowa o podział quoad usum, nieruchomości wspólna, miejsce postojowe, następstwo prawne z umowy quoad usum

Bibliografia /

Ciszewski J., Bocianowska J. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. P. Nazaruk, LEX 2023.

Czech T., Księgi wieczyste i hipoteka. Komentarz, t. 1, Księgi wieczyste, Warszawa 2022.

Drozd E., Podział do korzystania nieruchomości wspólnej [w:] Rozprawy z prawa prywatnego, prawa o notariacie i prawa europejskiego, ofiarowane Panu Rejentowi Romualdowi Sztykowi, red. E. Drozd, A. Oleszko, M. Pazdan, Kluczbork 2007.

Drozd E., Prawa i obowiązki właścicieli lokali, „Rejent” 1995/3.

Durzyńska M., Podział nieruchomości, Warszawa 2021.

Górska K. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023.

Jędrej K., Umowny podział quoad usum nieruchomości wspólnej w rozumieniu ustawy o własności lokali, „Rejent” 2012/9.

Karaszewski G. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, LEX 2023.

Krebs J., Podział nieruchomości do korzystania, „Monitor Prawniczy” 2022/3.

Krzyskowska K. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. 2, Własność i inne prawa rzeczowe (art. 126–352), red. M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2018.

Księżak P. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, wyd. 32, Warszawa 2024.

Machnikowski P., Zobowiązania [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. E. Gniewek, Warszawa 2006.

Machnikowski P. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. P. Machnikowski, E. Łętowska, Warszawa 2006.

Malicki A., Treść i wykonywanie współwłasności w częściach ułamkowych, Warszawa 2023.

Matusik G., Podmioty uprawnione do dokonania podziału quoad usum, „Monitor Prawniczy” 2018/17.

Nazar M., Glosa do uchwały SN z dnia 28 sierpnia 1997 r., III CZP 36/97, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1998/5.

Rzewuska M. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Załucki, Warszawa 2023.

Skowrońska-Bocian E., Warciński M. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–44910, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020.

Sondej M.Z., Umowa zbycia prawa do korzystania z miejsca postojowego w garażu wielostanowiskowym, LEX 2021.

Stańko M., Kucharska-Stańko E. [w:] M. Stańko, E. Kucharska-Stańko, Kodeks cywilny. Komentarz do przepisów o współwłasności (z wyłączeniem przepisów prawno-rolnych), LEX 2017.

Szadkowski K. [w:] Kodeks cywilny, t. 1, Komentarz. Art. 1–352, red. M. Gutowski, Warszawa 2021.

Warciński M., Podział rzeczy quoad usum, „Państwo i Prawo” 2011/9.

Weiss M., Zbycie prawa do miejsca parkingowego ukształtowanego w ramach podziału quoad usum, „Rejent” 2018/10.

Wszolek J., Sprzedaż miejsc parkingowych w umowach zawieranych z deweloperami, „Rejent” 2011/4.

Zrałek J., Przyczynek do dyskusji o umowie quoad usum, „Roczniki Administracji i Prawa” 2023/2.

---

dr Igor B. Nestoruk

Autor jest adiunktem w Zakładzie Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

(ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6285-2776>).

Zwalczanie nieuczciwej konkurencji w zakresie udostępniania informacji gospodarczych i wymiany danych gospodarczych – przegląd orzecznictwa

W publikacji zaprezentowano wybrane orzecznictwo krajowych sądów na tle sporów toczących się między podmiotami, których zachowania mogą podlegać ocenie na gruncie ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawy z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych. Obie regulacje zostały znowelizowane w efekcie reformy z 2017 r. służącej ułatwieniu dochodzenia wierzytelności. Do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wprowadzono art. 17f w postaci nowego typu czynu nieuczciwej konkurencji. To właśnie na tle tego przepisu oraz klauzuli generalnej z art. 3 ust. 1 tej ustawy dokonano oceny dotychczasowego dorobku prawa sędziowskiego.

Słowa kluczowe: informacje gospodarcze, wiarygodność płatnicza, nieuczciwa konkurencja, odpowiedzialność cywilna

Bibliografia /

Giesen B., Nieuczciwa konkurencja jako podstawowe pojęcie prawa o zwalczaniu nieuczciwego współzawodnictwa gospodarczego [w:] System Prawa Prywatnego, t. 15, Prawo konkurencji, red. M. Kępiński, Warszawa 2014.

Kaliński M., Odpowiedzialność odszkodowawcza [w:] System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, red. A. Olejniczak, Warszawa 2023.

Mróz T., Prawo do ochrony danych osobowych w świetle praktyk stosowanych w strefach płatnego parkowania [w:] W poszukiwaniu dobrego prawa. Księga jubileuszowa Profesora Mirosława Steca, t. 2, Perspektywa prywatnoprawna, red. K. Małysa-Sulińska, M. Spyra, A. Szumański, Warszawa 2022.

Nestoruk I.B., Główne kierunki rozwoju ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w świetle nowych typów deliktów nazwanych – quo vadis u.z.n.k.? [w:] Qui bene dubitat, bene sciet. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Nowińskiej, red. J. Barta, R. Markiewicz, P. Wasilewski, J. Chwalba, Warszawa 2018.

Nowińska E. [w:] K. Szczepanowska-Kozłowska, E. Nowińska, Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz, Warszawa 2022.

Sieńczyło-Chlabicz J., Prawo do ochrony prywatności informacyjnej i danych osobowych w cyberprzestrzeni – wyzwania związane z rozwojem społeczeństwa informacyjnego [w:] Qui bene dubitat, bene sciet. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Nowińskiej, red. J. Barta, R. Markiewicz, P. Wasilewski, J. Chwalba, Warszawa 2018.

Stefanicki R., Klauzula generalna w ZNKU [w:] System Prawa Prywatnego, t. 15, Prawo konkurencji, red. M. Kępiński, Warszawa 2014.

Szczepanowska-Kozłowska K. [w:] K. Szczepanowska-Kozłowska, E. Nowińska, Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz, Warszawa 2022.

Tischner A., Cele i zakres stosowania ZNKU [w:] System Prawa Prywatnego, t. 15, Prawo konkurencji, red. M. Kępiński, Warszawa 2014.

Zbrojewski A., Czynny nieuczciwej konkurencji w zakresie udostępniania informacji gospodarczych (art. 17f u.z.n.k.), „Przegląd Prawa Handlowego” 2019/8.

Tomasz Kolanowski

Autor jest sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0439-4241>).

Definicje legalne w prawie finansowym – wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9.07.2024 r., II FSK 397/24

Przedmiot sporu niniejszej sprawy stanowi definicja pojęcia dotacji, którym ustawodawca posłużył się w art. 17 ust. 1 pkt 47 ustawy z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych w kontekście wydania interpretacji przepisów prawa podatkowego w związku z przyznaniem skarżącemu bezzwrotnej pomocy publicznej na podstawie ustawy z 29.09.2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024 oraz uchwały nr 1/2023 Rady Ministrów z 3.01.2023 r. w sprawie przyjęcia programu rządowego pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” i załącznika do tej uchwały. Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że pomimo braku stosownego odesłania w przepisach prawa podatkowego, pojęcie dotacji należy rozumieć zgodnie z definicją zawartą w art. 126 ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych, dlatego że powinna ona pozostawać aktualna w ramach jednej dziedziny, jaką jest prawo finansowe.

Słowa kluczowe: pojęcie dotacji w prawie podatkowym, wykładnia prawa podatkowego, definicje legalne

---

---

prof. dr hab. Joanna Wegner

Autorka jest profesorem w Instytucie Badań Prawnoporównawczych i Interdyscyplinarnych, Zakładzie Komparatystyki Postępowania Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2773-6651>).

Wyzwania wielojęzycznego systemu prawnego – glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 22.02.2024 r., II FSK 714/21

Glosowany wyrok porusza istotne z perspektywy metodyki pracy sędziego administracyjnego zagadnienie celowościowej wykładni przepisów prawa międzynarodowego z wykorzystaniem tekstów sporządzonych w językach obcych. Naczelny Sąd Administracyjny, akcentując istotność celu przy interpretacji treści aktu prawa międzynarodowego, zwrócił uwagę na konieczność sięgania po inne niż polska wersje językowe tego aktu. Ten niewątpliwie zasadny pogląd wypada podzielić. Stanowisko Sądu wymaga jednak pewnego komentarza i prowadzi do wniosku o potrzebie redefinicji utrwalonych metod wykładni współczesnego prawa administracyjnego.

Słowa kluczowe: umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, umowy międzynarodowe, tłumaczenie aktu prawnego, wielojęzyczność tekstów prawnych

Bibliografia /

Mały słownik języka polskiego, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Lempicka, Warszawa 1969.

Michalczak R., Pach M., Pogorzelski O., Argument ze zmian społecznych [w:] Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz, red. M. Florczak-Wątor, A. Grabowski, Kraków 2021.

Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, t. 2, Warszawa 1982.

Tuwim J., Pegaz dęba czyli panopticum poetyckie, Warszawa 2006.

---

dr Mateusz Perkowski

Autor jest radcą prawnym (ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2783-4182>).

Taryfa przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego – glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 7.02.2024 r., I GSK 1223/23

Opracowanie analizuje orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego z punktu widzenia trzech zasadniczych zagadnień prawnych: konieczności uzyskania niezbędnych przychodów przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, amortyzacji bilansowej oraz definicji ścieku komunalnego. Powyższe zagadnienia są ze sobą nierozzerwalnie związane, albowiem stanowią podstawowe elementy wniosku taryfowego. Autor w pełni podziela argumentację Sądu odnoszącą się do problematyki amortyzacji bilansowej. Jest to argumentacja spójna, uwzględniająca podstawowe prawa przedsiębiorców działających w ramach gospodarki rynkowej. Niemniej jednak polemice poddane zostały niespójne poglądy Naczelnego Sądu Administracyjnego odnoszące się do pojęć zysku i rentowności z punktu widzenia istoty postępowania taryfowego. Konstruktynnej krytyce poddany został sposób zaprezentowanej wykładni definicji ścieku komunalnego. W ocenie autora nosi on cechy wykładni *contra legem* i jest niezgodny z prawem Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: przedsiębiorca, taryfa, odbiorca usług, dostawa wody i odprowadzenie ścieków

Bibliografia /

Gonet W., Spółki komunalne, Warszawa 2007.

Łętowska E., Interpretacja a subsumpcja zwrotów niedookreślonych i nieostrych, „Państwo i Prawo” 2011/7–8.

Michalczuk G., Wybrane aspekty bilansowego i podatkowego ujęcia amortyzacji środków trwałych [w:] Podatki a polityka fiskalna państwa, red. J. Sikorski, Białystok 2002.

Mioduszevska S., Miszta-Kruk K., Infiltracja i wody przypadkowe w systemach kanalizacyjnych, „Technologia Wody” 2024/1.

Perkowski M., Sądowa weryfikacja decyzji taryfowych, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2023/8.

Rakoczy B., Charakter prawny świadczenia pieniężnego za odbiór odprowadzanych wód opadowych i roztopowych, „Samorząd Terytorialny” 2023/11.

Wojciechowski B. [w:] System Prawa Administracyjnego, t. 4, Wykładowia w prawie administracyjnym, red. R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski, Warszawa 2015.

---

dr hab. Krzysztof Oplustil, prof. UJ

Autor jest kierownikiem Katedry Publicznego Prawa Gospodarczego i Polityki Gospodarczej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8010-1781>).

Niedopuszczalne ograniczenie unijnej swobody przedsiębiorczości spółki wynikające z kolizyjnoprawnej teorii siedziby rzeczywistej – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 25.04.2024 r., C-276/22, Edil Work 2 Srl, S.T. Srl przeciwko STE Sàrl

Wyrok w sprawie C-276/22, Edil Work 2 Srl, stanowi kolejną znaczącą wypowiedź Trybunału Sprawiedliwości w kwestii korzystania przez spółki z traktatowej swobody przedsiębiorczości oraz stosowania do spółek szczególnych regulacji krajowych dotyczących tzw. formalnie (pozornie) zagranicznych spółek (ang. pseudo-foreign companies). W wyroku tym, wydanym w odpowiedzi na pytanie prejudycjalne włoskiego sądu, TS kontynuuje swoją dotychczasową, liberalną linię orzecniczą zapoczątkowaną wyrokiem z 1999 r. w sprawie C-212/97, Centros, do której należy również wyrok w sprawie C-106/16, Polbud, mający bezpośrednie znaczenie dla prawa polskiego. W wyroku w sprawie C-276/22, Edil Work 2 Srl, TS poddał ocenie zgodność ze swobodą przedsiębiorczości włoski przepis kolizyjny, który dotyczył szczególnego przypadku spółki zarejestrowanej za granicą, lecz mającej siedzibę zarządu lub główny przedmiot działalności we Włoszech. Ocena ta wypadła negatywnie, co dowodzi, że niedopuszczalne ograniczenia tej swobody mogą wynikać również z prawa prywatnego międzynarodowego (prawa kolizyjnego) państwa członkowskiego, które – w celu ustalenia prawa właściwego dla spółki – odwołuje się do założeń tzw. teorii siedziby rzeczywistej.

Słowa kluczowe: swoboda przedsiębiorczości, teoria siedziby, Edil Work 2, spółki formalnie (pozornie) zagraniczne

Bibliografia /

Balcarczyk J., Pazdan M., Wowerka A. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 20B, Prawo prywatne międzynarodowe, red. M. Pazdan, Warszawa 2015.

Błaszczak P., Pojęcie siedziby osoby prawnej w nowej ustawie o prawie prywatnym międzynarodowym, „Państwo i Prawo” 2011/11.

Giménez S., Rouras C., The „EDIL WORK2” ruling – the end of the real seat theory for companies?, <https://augustaabogados.com/en/la-sentencia-edil-work2-el-fin-de-la-teoria-de-la-sede-real-para-las-sociedades/> (dostęp: 20.09.2024 r.).

Klyta W., Żmij G. [w:] Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz, red. M. Pazdan, Warszawa 2018.

Lehmann M., A Conflict-of-Laws Rule for Companies at Last? – The CJEU in Edil Work 2, <https://eapil.org/2024/05/29/a-conflict-of-laws-rule-for-companies-at-last-the-cjeu-in-edil-work-2/> (dostęp: 17.09.2024 r.).

Mataczyński M., Kolizyjnoprawne pojęcie siedziby osoby prawnej, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2013/2.

Mucha A., Transgraniczna mobilność spółek kapitałowych, Warszawa 2020

Mucha A., Transgraniczne przeniesienie siedziby spółki w prawie unijnym. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 25 października 2017 r., C-106/16, „Glosa” 2018/2.

Mucha A., Oplustil K., Redefining the Freedom of Establishment under EU Law as the Freedom to Choose the Applicable Company Law, „European Company and Financial Law Review” 2018/4.

Napierała J., Teoria siedziby a swoboda zakładania przedsiębiorstw w świetle orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Überseering, „Studia Prawnicze” 2003/1.

Nowacki A., Kodeks Spółek Handlowych. Spółka z o.o. Komentarz, Warszawa 2021.

Opalski A., Europejskie prawo spółek, Warszawa 2010.

Opalski A., Wiśniewski A.W. [w:] Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz, red. J. Poczobut, Warszawa 2017.

Oplustil K., Łącznik siedziby spółki w nowym prawie prywatnym międzynarodowym. Uwagi na tle prawa europejskiego, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2011/3.

Oplustil K., Transgraniczne reorganizacje spółek (łączenie, podział i przekształcenie) w prawie unijnym i polskim, Warszawa 2024.

Poczobut J., Wiśniewski A.W. [w:] Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz, red. J. Poczobut, Warszawa 2017.

Popiołek W. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 16B, Prawo spółek osobowych, red. M. Romanowski, Warszawa 2023.

Sołtysiński S., Recenzja [A. Opalski: Europejskie prawo spółek, Warszawa 2010], „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2010/4.

Spyra M. [w:] J. Bienia i in., Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2024.

Targosz T., Inspire Art – polskie prawo spółek a spółki „pozornie zagraniczne”, „Prawo Spółek” 2005/1.

Wierzbicki P., „Inspire art” – prawo właściwe dla spółek a swobody traktatowe. Glosa do wyroku TS z dnia 30 września 2003 r., C-167/01, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004/8.

Wowerka A. [w:] System Prawa Prywatnego, t. 20B, Prawo prywatne międzynarodowe, Warszawa 2014.